

Andrei Kalinitchev

Filosofian tohtori
Erikoistutkija, Siirtolaisuusinstituutti
andrei.kalinitchev@utu.fi

Inkeriläisten vanha kulttuuri ja kansanperinteet yhteisöllisyyden valossa

Avainsanat: Inkeri, kulttuuri, häämenot, identiteetti, etninen ryhmä

Perhe ja yhteisö ainutlaatuisine elämäntapoineen olivat välttämätön ehto omaperäisen inkerinsuomalaisen kulttuurin periytymiselle sukupolvelta toiselle. Kansan säilymisen kannalta tärkeät käyttäytymismallit välittyivät yhteisön nuorille jäsenille arkielämässä ja juhlissa. Inkerinsuomalainen kulttuuri ja elämäntavat ylläpitivät yhteisöllisyyden henkeä, jonka avulla etninen yhteisö pysyi elinvoimaisena ja pystyi selviytymään venäläistämispolitiikan, massakulttuurin ja taloudellisten paineiden vaikutuksesta yhtenäisenä ja vahvana. Tämä väestöryhmä pystyi säilyttämään omaperäisen kulttuurinsa ja kansallisen identiteettinsä yhteisöllisyytensä ansiosta. Kansankulttuuri kukoisti maalaisyhteisöissä, jotka vaalivat äidinkieltä ja kansallisia perinteitä.

Oliko inkerinsuomalaisessa kulttuurissa sellaisia piirteitä, jotka auttoivat inkeriläistä vähemmistöä säilyttämään omaa kansallista identiteettiään Pietarin, Venäjän pääkaupungin, valtakulttuurin jatkuvasti kasvavan paineen alla? Tämän pohdinnan edetessä esille nousee kysymys, oliko inkerinsuomalaisen kulttuurin omaperäisyys osatekijänä, jolla oli mahdollisuus yhdistää tämä vähemmistö vahvistuvan kulttuurisen assimilaation ja venäläistämispolitiikan ilmapiirissä keisarillisen Venäjän aikana. Jotta edellä esitettyihin kysymyksiin saadaan vastaus, on tarkasteltava Inkerin suomalaista kansankulttuuria.

Tässä artikkelissa etnisyydellä tarkoitetaan väestöryhmän kulttuurin, perinteiden ja ainutlaatuisten kansallisten ominaisuuksien kokonaisuutta. Identiteetillä kyseisessä pohdinnassa tarkoitetaan kollektiivista tunnetta, joka perustuu yhteenkuuluvuuden tuntemukseen saman väestöryhmän kanssa, sekä kyseessä olevan ryhmän ominaispiirteiden jakamista. Vähemmistöllä tässä artikkelissa tarkoitetaan paikallista väestöryhmää, joka erottui valtaväestöstä omien kulttuuri- ja perinteittensä, perinteittensä ja etnisen taustansa perusteella.

Yhteisöt vaalivat kansallista kulttuuriaan

Oman kulttuurin kunnioitus oli perusta kansallisten perinteiden vaalimiselle vähemmistökulttuureissa, myös inkerinsuomalaisten joukossa. Kansallinen itsekunnioitus ja pyrkimys vaalia omaa kieltä ja kulttuuria ovat olleet kautta aikojen inkeriläisen perhekasvatuksen tärkeitä periaatteita.

Inkerinsuomalaiset kuuluivat paikkakuntiansa yhteisöihin – hallinnollisiin ja kulttuurisiin kokonaisuuksiin. Inkerinsuomalainen yhteisö oli kielellinen, hallinnollinen ja kulttuurinen kokonaisuus. Inkerinsuomalaiset olivat ylpeitä omasta suomalaisesta kulttuuristaan. Se oli heidän ylpeytensä aihe, eivätkä he nähneet tarvetta vaihtaa omaa kulttuuriaan johonkin toiseen. Heidän

Inkerinsuomalaisen sulhasen puku, hääreki ja länget. Esineiden erityisen juhlallinen koristelu korosti häiden merkitystä yhteisön juhlanä. Valokuvaaja: A. Kalinitchev, Venäjän Etnografinen Museo, Pietari.

ainutlaatuisen kulttuuriinsa perustunut yhteisöllisyyden tunne oli ilmeinen. Oman kulttuurin ja etnisten juurien tietämys, suomen kieli ja evankelis-luterilainen usko olivat heidän yhteisönsä vahvoja sisäisiä siteitä.

Tämä kulttuuri suomen kielen rinnalla yhdisti inkerinsuomalaista vähemmistöä monenlaisten ulkoisten paineiden ja uhkien edessä.

Kulttuuriperinteet vahvistivat yhteisöä ulkoisten paineiden alla

Perinteinen kulttuuri sisälsi tapoja ja rituaaleja, jotka toimitettiin tärkeiden tapahtumien yhteydessä. Tietyt vakiintuneet rituaalit toistuivat häämenoisissa, lasten syntymässä, hautajaisissa, maatalouskauden kohokohdissa, karjan poikimisen yhteydessä ja niin edelleen. Perinteistä kulttuuria muovasivat inkeriläisten maailmankatsamus, perhepiiriin ja sosiaalisen kanssakäymisen erikoisuus sekä sen aikainen arvohierarkia.

Sekä vanhat kansanperinteet että uudet kirkolliset menot olivat mukana juhlinnassa. Häämenojen kulusta päätellen kirkolla oli tärkeä asema yhteisön sosiaalisessa ja kulttuurisessa elämässä. Kirkolliset säädökset ja riitit seurasivat yksilön maallista polkua syntymästä lähtien. Kosinta- ja häämenoisissa kirkolla oli virallistajan, perhesuhteiden lailistajan ja siviilisäädyn rekisteröijän rooli. Kirkossa kuulutettiin kihlautumisesta, myöhemmin heidät vihittiin, ja lopuksi vihkiminen rekisteröitiin kirkonkirjoihin. Vihkimisen jälkeen hääjuhla huipentui, kun kaikki yhtyivät laulamaan hengellisiä hymnejä, jotka korostivat tapahtuman tärkeyttä.

Myös vanhat esikristilliset häärirituaalit osoittautuivat merkittäviksi. Niitä pidettiin välttämättöminä, ja niitä toteutettiin. Esikristilliset maatalouskulttuuriin liittyneet

perinteet olivat osa häämenoja myös 1800-luvulla. Suvun tärkeys korostui, ja häät olivat koko ison maatalousperheen juhla. Nuori perhe löysi paikkansa isosta maanviljelijäperheestä. Ikivanhat rituaalit oli suoritettava moitteettomasti, koska uskottiin, että näin nuori perhe menestyy ja nauttii vauraudesta ja hyvinvoinnista eikä koskaan kohtaa epäonnea. Myllynkivi ja vilja olivat hyvinvoinnin symboleja maanviljelykansojen – muun muassa inkerinsuomalaisten – keskuudessa. Poikalasten syntymistä pyrittiin edistämään tietyillä rituaaleilla, joiden moninkertaisista suorittamista häämenojen yhteydessä voidaan tulkita siten, että maataloutta harjoittanut kansa oli riippuvainen terveistä ja voimakkaista jälkeläisistä, joiden tehtäviin kuului raskas fyysinen työ.

On huomioitava, että sulhasen ja morsiamen perheet olivat jatkuvassa yhteydessä toisiinsa tasavertaisina kumppaneina sekä kosinta- että vihkimisvaiheissa. Kummallakin osapuolella oli useita tilaisuuksia purkaa kosinta ilman kasvojen menettämistä. Kosiomies, sulhasen ystävät ja sukulaiset sekä morsiamen puolella tämän sukulaiset ja kaaso loivat turvaverkoston ja avoimuuden ilmapiiriin. Kuvauksista ilmenee, että yhteisöllisyys oli erottamaton osa inkerinsuomalaisessa kansankulttuurissa. Morsiamen ja sulhasen perheet eivät olisi voineet solmia avioliittoja ilman koko yhteisön osallistumista. Perinteinen kulttuuri ja yhteisöllisyys olivat läsnä kaikissa vaiheissa.

Tässä yhteydessä on mainittava, että vähitellen tilanteessa alkoi näkyä muutos. Ajan myötä tilanteen kehittyessä oli havaittavissa Inkerin kulttuurisen ja kielellisen moninaisuuden heikkenemisen merkkejä. Vähälukuiset suomensukuiset vähemmistöt, muun muassa inkeroiset, kokivat kielellisen ja kulttuurisen assimilaation uhkaa jo 1800-luvun

puolivälissä. Tämän voi päätellä aikalaislähteistä ilmenneistä väitteistä inkeroisten venäläistymisestä. Jatkuva venäläistämisen paine kohdistui myös runsaslukuisempaan vähemmistöön eli inkerinsuomalaisiin. Venäjän kansallispolitiikan tavoitteena oli keisarikunnan vahvistuminen. Etnisten vähemmistöjen sulattamiseen valtaväestöön tähänneet käytännöt johtivat vähemmistökansojen kulttuuriseen assimilaatioon. Nämä paineet alkoivat tuntua voimakkaammin venäläisen enemmistön massamuuttojen yhteydessä. Tosin suomensuomalaisten muuttoliikettä Inkeriin voidaan pitää inkerinsuomalaisten kansallista identiteettiä vahvistavana tekijänä, vaikka se ei ollut yhtä voimakasta kuin venäläisten massamuutot. Näin ollen valtaväestön määrän moninkertaistuttua ja venäläistämispolitiikan voimistuttua vähemmistöjen identiteettiä säilyminen kohtasi merkittäviä ulkopuolisia paineita.

Venäjän taloudellinen ja kulttuurinen nousu sekä siviiliyhteiskunnan synty lisäsivät kaupunkikulttuurin, toisin sanoen pietarilaisen kulttuurin, vaikutusta maaseudulla. Kaupunkikulttuurin vaikutus alkoi näkyä inkerinsuomalaisten peukeutumisessa siten, että yhä useammin inkeriläismorsiamet alkoivat valita hääseremoniaa varten kaupunkilaisen morsiuspuvun eikä perinteistä kansallispukea.

Yhteisössä kulttuuri periytyi sukupolvelta toiselle

Häät olivat merkittävä sosiaalinen tapahtuma, ja koko yhteisö oli mukana. Lukuisten lahjojen ja vastalahjojen vaihtaminen oli merkki kunnioituksesta, jonka pohjalta tulevat vuorovaikutussuhteet aiottiin rakentaa. Perinteen mukaan aviovaimolla oli oikeus äitinsä irtaimistoon ja aviomiehellä vanhempiensa sukutilaan ja perintömaahan.

Kosinta- ja häämenoja voidaan pitää yksinään tärkeimmistä juhlallisuuksista. Vieraille tarjottiin parhaita ruokia ja juomia, joihin Inkerin maaseudun asukkailla oli varaa. Vehnäleipä oli kestopöydän erikoisimpia ja halutuimpia antimia, koska asukkaat eivät tavallisesti kasvattaneet vehnää näillä seuduilla ja sitä piti ostaa. Sen sijasta kasvatettiin ruista, ohraa ja kauraa. Vieraille tarjottavat nauttimat valmistetut ateriat olivat myös osa juhlintaa. Kuvauksien tarkastelu on osoittanut, että inkerinsuomalaisten ruokakulttuuri myös säilyi perinteisenä.

Kuvauksissa näkee kulttuurikonaisuus, vaikka kaikki juhlintaan liittyneet rituaalit eivät olleetkaan käytännön näkökulmasta välttämättömiä. Kokonaisuus kuitenkin toimi kulttuurisena koodina ja esimerkki-

nä yhteisön jäsenille aikakausten kuluessa muodostuneista sosiaalisista suhteista. Kulttuuriperinteet, maailmankatsomus ja arvojärjestelmä visualisoituivat rituaalien kautta ja siirtyivät Inkerin nuorille sukupolville. Aikalaisten kuvaamat rituaalit viestittivät pienen ydinperheen ja ison maalaisperheen vuorovaikutuksesta sekä kanssakäymisestä, hyväksytyistä käyttäytymismalleista ja psykologiasta. Nämä mallit opettivat nuorta sukupolvea toimimaan yhteisön jäsenenä. Kansan historia ja elämäntavat yhdistyivät noissa rituaaleissa. Kyseiset rituaalit puolestaan vahvistivat yhteisöä, yhteisön ja perheen arvoa ja edesauttoivat yhteisön säilymistä vilkkaan muuttoliikkeen ja valtakulttuurin asettamassa paineessa. Perinteiset juhlamenot olivat tärkeitä yhteisön jäsenten elämässä.

Perhe ja yhteisö rituaaleineen olivat täten välttämätön ehto omaperäisen kulttuurin periytymiselle sukupolvelta toiselle. Kansan säilymisen kannalta tärkeät käyttäytymismallit välittyivät yhteisön nuorille jäsenille. Inkerinsuomalainen kulttuuri ja elämäntavat ylläpitivät yhteisöllisyyden henkeä, jonka avulla elininen yhteisö pysyi elinvoimaisena ja pystyi selviytymään venäläistämispolitiikan, massakulttuurin ja taloudellisten paineiden vaikutuksesta yhtenäisenä ja vahvana. Inkerinsuomalainen väestöryhmä pystyi säilyttämään omaperäisen kulttuurinsa ja kansallisen identiteettinsä yhteisöllisyytensä ansiosta. Lopuksi voidaan todeta, että kansankulttuuri kukoisti niissä maalaisyhteisöissä, jotka vaalivat äidinkieltä ja kansallisia perinteitä. Edellä oleva osoittaa, että kulttuuriperinteillä oli merkittävä asema vähemmistöyhteisön säilymisen kannalta. Inkerinsuomalaiset ammensivat kansallista voimaa kulttuuristaan.

Lähteet

- Haltsonen, Sulo (1969). "Inkerin kansan entistä elämää". *Inkerin suomalaisten historia*. Toim. Haltsonen, Sulo. Jyväskylä: Inkeriläisten sivistyssäätiö. 24–290.
- Kalinitchev, Andrei (2016). Suomalaiset venäläisessä sulatusuunissa. Rajaseudun inkerinsuomalainen yhteisö murreksessa 1850–1900. Väitöskirja.
- Runonkeräjäjemme matkakertomuksia 1830-luvulta 1880-luvulle* (1904). Julk. Niemi, Aukusti. Helsinki: Suomalaisen Kirjallisuuden Seura.
- Историко-статистические сведения о Санкт-Петербургской епархии (1869). Выпуск 1. СПб.: С.-Петербургский епархиальный историко-статистический комитет.
- Пассек В.В. (1842). "Обычай и поверья финнов". Очерки России, издаваемые Вадимом Пассеком. Книга 5. М.: Н. Степанов, 91–124.